

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ВЕЧНА БЛАГОДАРНОСТ И ПРИЗНАТЕЛНОСТ НА ВЕЛИКИЯ РУСКИ НАРОД

От 78 години насам целият български народ с дълбока благодарност и топла признателност към великия братски руски народ чествува светлата дата 3 март, като велик празник на своето освобождение от турско иго.

Векове робува народът ни под двойното подтисничество, но това не беше примирено носене на робския ярем. Макар обстоятелствата през онези черни години да бяха особено и изключително най-непоносими и тежки за българския народ, той никога не преклони глава и не престана да води борба за своето самоопазване, която по-късно се превърна във всенародно движение за духовно и политическо освобождение.

През всичкото това време на страдания, изпитания и опасности върху нерадостния фон на робското небе, захлюпило като оловен похлупак живота на нашия поробен народ, единствената светла надежда, която като неугасима звезда блещукаше пред народния взор, беше името на велика, православна Русия, което народът конкретизира за себе си в приказния образ на дядо Ивана.

Това име даваше сила на онези, които по апостолски се бяха заели да служат на великото дело на свободата. Когато преминали през много преждания намираха събрания на тайни места народ, те го ободряваха с това име, което вдъхваше вяра в победния край на опасното дело, на което всички самоотвержено и жертвено служеха!

И народните чаяния се оправдаха! Когато дивашките изстъпления над въстаналия български народ

стреснаха световната съвест, единствен братският руски богатырски народ ни се притече действително на помощ. Другите негодуваха и се пазареха с турското правителство, но само благородният руски народ изпрати своите синове през Дунава. В кървавите боеве, водени с чутовната руска храброст, подсилена с обичта на руските соколи към поробените им български братя, войските на Султана бяха смазани в няколко месеца и Санстефанска България изгря на 3 март 1878 година. Тя се роди върху кръвта и костите на повече от двеста хиляди руски синове, които дядо Иван пожертвува за нашата свобода.

Руските освободителни войски при стъпването им на българска земя бяха посрещнати от измъченото българско население като небесни ангели. В тяхно лице то виждаше и освободителите и гарантите на бъдещата българска свобода.

Когато събран около своето духовенство, народът посрещаше братята освободители със сол и хляб, в сърцето му в оня свещен час се зареждаше онази любов към руския брат, която покри земята ни с паметници, посветени на Русия и народа ѝ. Нашият народ, който има доброто качество да бъде искрено признателен към приятелите си, изпитва към великия руски народ нещо повече от благодарност. Това е жаждата именно за вечна дружба с брата-освободител, която да огрява вечно историческия път на народа ни!

Архимандрит СТЕФАН

Интуитивен усет за безсмъртието на човешката душа

(По случай задушница)

Идеята за безсмъртието на човешката душа винаги е вълнувала човешката мисъл и принадлежи към най-съкровените копнежи на човешкото сърце. И наистина може ли човек да остане безразличен към проблемата: дали неговата душа е смъртна или безсмъртна, дали смъртта означава край на всяко съществуване за него или е преход към нов, по-висш, по-съвършен, вечен живот?

Тази проблема има извънредно голямо жизнено и нравствено значение, защото нейното положително или отрицателно разрешение има тенденция да дава насока на целия ни живот и да

повлиява цялата ни дейност. Поради това Ф. М. Достоевски счита вярата в безсмъртието на човешката душа за „основна и най-висша идея на човешкото битие“. „Висшата идея на земята — казва този велик мислител и писател — е само една и именно — идеята за безсмъртието на човешката душа, понеже всички останали „висши“ идеи на живота, с които може да бъде човек жив, произтичат само от нея едната“. Вследствие на това „без вяра в своята душа и в нейното безсмъртие битието на човека е неестествено, немислимо и непоносимо“ („Дневник на писателя“).

Оставяйки на страна многото религиозни и философски основания, привеждани в подкрепа и за обосновка на тази висша идея, ние тук си поставяме за бегло осветление проблемата: дали човек не притежава интуитивен усет, въз основа на който да може да се издигне до непосреден духовен опит за безсмъртието на душата си?

При вглъбен поглед в себе си всеки човек идва до някакъв непосреден усет за особената природа на своето духовно битие и за неговата неподвластност на смъртта и тлението. Въз основа на това всеки човек, макар и да знае с абсолютна сигурност, че смъртта е неизбежен край на земния му живот, не вярва, че тя ще означава загасване на съзнанието му и пълно унищожение на битието му. Съкровеното ядро на нашето „аз“ винаги се бунтува против смъртта и не вярва, че тя ще го превърне в нищо. Поради това може да се твърди, че собствената смърт, представяна като загасване на всеки живот и унищожаване на съзнанието, винаги се преживява от човека като призрачна, нереална действителност. Дори тогава, когато човек се живее в собствената си смърт и когато преживее нейната неизбежност, близост и трагична реалност, той пак не може да си я представи като потъване в пълно небитие и загубване на всяко съзнание.

Като потвърждение на това ще припомним изповедта на видния френски философ Шарл Ренуве. Той четири дни преди смъртта си, въпреки всичките си опити да се примири с неизбежността и неумолимостта на смъртта, по пътя на своя непосреден опит и на философския размисъл върху неговите данни дошъл до следната изповед: „Аз изучих въпроса от всички страни, от няколко дни аз предъвквам една и съща мисъл: аз зная, че ще умра, но не мога да се убедя, че ще умра“. Дълбоко вложената в цялата психофизична природа на човека жажда за живот — за пълен, безкраен, вечен живот — ни застава да заключим заедно с Гьоте: „За мислещия разум напълно е невъзможно да представи себе си като несъществуващ, като престанал да мисли и живее; така всеки носи в себе си доказателство за безсмъртието си и при това съвършено произволно“.

Колкото човек се приближава с по-ускорени стъпки към гроба, толкова по-силно става неверието му в смъртта като загасване на всеки живот и толкова по-крепка става вярата му в индивидуалното му безсмъртие. Увереността в задгробния живот се прояснява и придобива характер на несъмнена истина особено в предсмъртните часове. Има безброй свидетелства, че тогава и някои върли отрицатели на вечния живот получават просветление и с несъкрушима вътрешна убеденост и небесно озарение говорят за безсмъртието на душата си и за живота ѝ във вечността.

Дълбоко религиозни и добродетелни люди се издигат до абсолютна увереност в безсмъртието на човека и за вечния живот зад гроба и чрез собствен духовен опит. Въз основа на това те изповядват заедно със св. ап. Павел: „Знаем, че когато земното наше жилище, тая хижа, се разруши, ние имаме от Бога дом на небесата, жилище неръководно, вечно“ (2 Кор. 5:1). Вечният живот за тях понякога придобива по-ярко очертание и по-жива реалност отколкото земния живот. Чрез

тяхната вяра животът и смъртта си разменят местата: животът става призрачна действителност и непрекъснато умиране, а смъртта — истинска действителност и начало на пълноценен и вечен живот. Поради този духовен опит за своето безсмъртие тези великани на човешкия дух и на християнската вяра крачат смело и неустрашимо към смъртта. Те още преживе са победили смъртта, и християнската песен: „Де ти е, смърте, жилото? Де ти е, аде, победата?“ (2 Кор. 15:55; ср. Ос. 13:14) — за тях е несъкрушима истина и непосредна реалност.

Дори някои, подобно на Сократа, се изпълват с радост и възторг в предсмъртния си час, понеже е дошло времето за тяхното освобождаване от веригите на ограничения земен живот и за влизането им в славното царство на вечността. Те — нека използваме прекрасното сравнение на Сократа от Платоновия диалог „Федон“ — са подобни на лебедите, които всякога пеят, но щом почувствуват, че трябва да умрат, запяват повече и по-хубаво от радост, че ще идат скоро при Бога, Комуто са служили. Християнските мъченици посрещали смъртта с песни и възторг, защото животът за тях е Христос, а смъртта — придобивка (Филип. 1:21).

Не бива от казаното да останем с впечатлението, като че ли само малцина избраници на човечеството притежават интуитивен усет и придобиват духовен опит за безсмъртието на душата си и за вечния живот зад гроба. Няма човек, който в една или друга форма да не преживява себе си — най-доброто, най-възвишеното, най-човечното, най-божественото в себе си — като безсмъртно. Ето няколко свидетелства! Древният римски поет Хорацій казва: „Аз не ще умра цял!“ Същото изповядва великият руски поет А. С. Пушкин, като казва: „Неть! весь я не умру!“ А великият германски учен и хуманист Йоханес Хердер пише: „О, душа, аз те чувствавам безсмъртна, божествена, вечна“.

И действително, по-редките или по-чести мигове на особена повишеност и озареност на духа, на вдъхновение и на екстаз, чрез които човек влиза в интуитивен допир с ценностите на истината, доброто, красотата и светостта и им се посвещава във всеотдайна служба, се преживяват от всекиго като мигове от вечността сред потока на времето. Кой не е долавял при съзерцаване на звездния свят през тиха лунна вечер, или при унес по възлешните мелодии на велики музикални творби, или при вдълбочен размисъл през нощна тишина някакви непонятни трепети на Безкрайното и Вечното и не е чувствувал себе си съединен, слят в едно с неговата дивна хармония? Плаващите по Карибското море пътешественици си въобразяват, че слушат дълбоко под водата мелодичния звън на камбани, който идва от потъналите острови. Обаче напълно безспорно е, че в неузнаваемите за повърхностния разум дълбочини на човешката душа звънят камбаните на вечността. Колкото и техните звуци да се заглушават от врявата на всекидневието, те понякога долитат до интуитивния усет на човека и му нащепват, че той идва от вечността и е предназначен за нея.

Тези и подобни на тях преживявания са накарали дори скептично и отрицателно настроени

към религията духове като Спиноза и Ницше в отделни мигове от своя живот да изповядват своята вяра в безсмъртието. Колкото и многозначни да са техните думи, не може да не се открие в тях странна тъга по безсмъртието и скрит копнеж по вечен живот. „Човешкият дух — пише Спиноза в „Етиката“ си — не може да се разруши напълно заедно с тялото, но от него остава нещо, което е вечно. . . Ние чувствуваме, усещаме, че сме вечни“. Ницше — този усмивач на вярата в безсмъртието — в „Така каза Заратустра“ пише: „О, как да не се стремя страстно към Вечността и към сватбения пръстен на пръстените — към пръстена на възврата! . . . Защото аз те любя, Вечност! Защото аз те любя, Вечност!“ Седем пъти възторжено изрича Ницше тези слова и чрез тях изразява жаждата си за безсмъртие и копнежа на сърцето си по вечността, изградени върху неосъзнатите ясно данни на непосредния усет за безсмъртието на човешката душа и за по-висшето ѝ назначение.

И тъй човек като идващ от вечността и предназначен за вечността притежава интуитивен усет за безсмъртието на душата си, и когато не го притъпява чрез поквара на сърцето си и упорито отрицание, той може чрез него да се издигне до собствен духовен опит, че смъртта за него е само преход от временния към вечния живот. Семената на вечността са посеяни във всяка човешка душа. Който ги пази и озарява с лъчите на християнската вяра и истинското знание, той ще се радва на техния всегашен растеж. Техните израстъци се издигат от земята чак до небето и техният плод ни увенчава с добродетелни подвизи и творчески постижения на земята и ни украсява с нивга неувяхващия венец на вечния живот и на славата в отвъдния свят, „що Господ е обещал на ония, които Го обичат“ (Иак. 1:12; ср. 1 Петр. 5:4; 2 Тим. 4:8; Откр. 2:10).

Д-р Ив. Г. Панчевски

Нравствена свобода, достоинство и съвършенство

Свободата е необходима за човешкия дух също тъй, както са необходими за човека въздухът, водата, храната, слънчевата топлина и светлина. Човек изпитва голяма радост, когато чувствува и съзнава, че е свободен. В такива моменти той е обладан от здрава емоционална възбуда, като че ли е окрилен от някаква особена сила, която го прави щастлив, готов за големи дела, за подвизи. Това състояние има много страни и отсенъци и в тая негова сложност се крие творческата мощ на човека, изпитал сладостта на свободата, особено пък когато преди това той е изживял нейната липса и телотата от робството. Лъхът на свободата, сладостта от нейното обладание често пъти правят човека не само да бъде щастлив, но и готов да прояви пламенна обич към Божия мир, да прегърне ближния, да сподели с него радостта си, тъй като той ги вижда осенени от свободата и нейните радости и красота. В тъй изживяваната свобода блика творческа мощ и готовност към такива дела, които биха довели човека до самопожертвуване за свободата на тоя ближен, ако последният е лишен от нея. А това се дължи на обстоятелството, че в свободата, в чувството и съзнанието на нейната сила, красота, сладост и стойност са заложени семената, прорастват корените на това чувство и съзнание, което ние наричаме човешко достоинство, което е извънредно ценно и което ние най-вече трябва да ценим, тъй като върху него пък се изгражда нравственото съвършенство.

„Свобода. Свобода. Има ли от тебе по-мило, по-драго нещо на света? . . . Без тебе всичко е нищожно на света“, казва с пламенност В. Друмев, в една от своите повести. И ако се анализира изпитваната сладост от свободата, ще се види, че тя неминуемо води до съзнаването и високото цениenie на човешкия дълг, който пък определя и пътя, по който може и трябва да протече животът на свободния човек — път неминуемо минаващ

през усилията към достигане и на нравствено съвършенство, на неговите примамливи и всякога сияещи висини. Друмевият герой от тая повесть, изпитал сладостта на свободата, радвал се на тая свобода под силата и на устрема към духовна свобода, към лично нравствено съвършенство, е можал да разбере, че за нея е достоен и неговият народ, който пъшка под двойно робство: политическо и духовно и че той, синът на тоя народ, ще трябва да даде сили, радости, щастие в жертва на високия дълг да бъде просветител и будител на човешко и народно съзнание, на способността у него да се бори за своята свобода, като първа и важна предпоставка за достоен, за истински човешки живот. В съзнаването на личното достоинство и в чувството на неговата висота и красота израства и съзнанието за високата стойност на народното достоинство. Люде като Раковски, Левски, Ботев, Друмев и др., които са имали особено чувствително и високо съзнание за свое лично човешко достоинство, които са изгаряли в огъня на съзнанието на своя нравствен дълг, са се борили и жертвували живота си за свободата и достоинството на българския народ. В тяхната жертвеност за делото на народната свобода те израстват пред нас като герои с високо нравствено съзнание и човешко достоинство, понеже са дали най-ценното си достояние за тая свобода: личното си щастие, живота си дори!

Несъмнена истина е, че първият и най-радостно изживяван от човека стремеж е стремежът към свобода, към независимост, към простор и самостоятелна проява. Душевното състояние, което обхваща човека при тоя стремеж, наглед е нещо естествено, просто и като че ли бедно окъм съдържание. В същност душевната възбуденост и основите на преживяването състояние са много богати откъм съдържание. Те са наси-

тени с неподозирани възможности за творческа мощ. Детето, едва що направило първите крачки, едва проходило, вече се стреми към свобода, към самостоятелност. Излязло навън, заловено за ръка от майката, то бърза да се освободи от нейната опека, щом почувствува простора пред себе си. То тича и пици от радост като птичка в някаква щаслива емоционална възбуденост, залива се от смях, радост и задоволство. Детето чувства свободата си, радва ѝ се, защото може и това може да го изпълня с необикновено силна радост. То не се дава лесно на майка си, която желае да го спре; то се бори и отстоява своята свобода и в тая борба за свобода то инстинктивно още, но подчертано изпитва неосъзнаното си човешко достоинство: „Мога и не позволявам да се препятства на моето може-не“, като че ли говори то и с жестове отстоява това свое право на свобода и достоинство.

Ако се замислим над това състояние, което се преживява в такива моменти, ако го анализираме внимателно, ще открием в него много ценни, много интересни сили и качества, свойствени на човешката душа. Ние можем да видим, че освен радостта, освен общата възбуденост от чувството на осъществяваната свобода има нещо още по-висше, още по-подчертано човешко: това е **задоволеността на духа** от проявената самостоятелност, това е съзнанието на някаква чиста гордост, съзнаване от човека на своето лично достоинство, произтичащо от това, че **той може**, че той е надвил, че е преодолял препятствия, че са отстранени пречки пред устрема му към свобода, самостоятелност и творчество. А тоя устрем не е нищо друго освен решителна изява на една от основните потребности на човешкия дух: **потребност от свобода**, осъзнавана и чувствуванa като целенасочена творческа негова сила, без която той не може да бъде истински човек.

Когато чувството и съзнанието за свобода, както и сладостите от това чувство и съзнание се загубят или бъдат потиснати, човек изпада в състояние на робска примиреност и безплодност на духа. Загубено е човешкото достоинство; затрито е съзнанието за него и за неговата висока стойност, като основа за успешно, за цялостно развитие на идеала за нравствено съвършенство, който стои като върховна, външна и вътрешна на духа му повеля. **Човек вече не е свободен и творец, а ратай, роб, който върши това, което му се нарежда и заповядва.** Той няма възможност, нито чувствава и съзнава правото си да прави своя оценка на делото и да дава съгласие за неговото извършване. **Такъв човек е загубил своето лично достоинство, няма нито чувството, нито съзнанието за неговата стойност.** Той живее в тъмнината на невежеството, в мъката на всекидневието, твърде тежка, но покорно носена, смъртно понякога ръководен само от инстинктивното влечение към живота. Такъв човек бива презиран, тъпкан, отритван и нещастен, защото не е почувствувал, нито сладостта, нито стойността на личната си свобода, нито пък е проявил устрем към нея, желание да се сдобие с нея или пък да я отстоява. Такова бе състоянието на граматната част от българския народ през 17 и 18 векове на двойното робство под турци и фанариоти.

Един път загубени за продължително време, чувството и съзнанието на свободата мъчно се възстановяват. Дълъг и труден е процесът на възвръщането към висотата на творчески съзнаваната свобода и независимост на човешкия дух и свързаните с нея човешко достоинство и стремеж към нравствено издигане и съвършенство. Но почувствува ли човек сладостта на свободата, овладее ли го съзнанието за нейната стойност, нищо не би могло вече да го спре да остане в робство, каквото и да е то — политическо, икономическо или особено пък духовно. Но за да стане това, **той трябва да види, да разбере и правилно да оцени висотата и нравствената красота на живота при свободата.**

Нашата по-нова история, особено епохата на възраждането и на борбите за църковна и политическа независимост, е пълна с доказателства, които подчертават посочените по-горе истини. Така, прозорливиот отец Паисий не само е проникнал в дълбочината на тия истини, но и дълбоко е преценил значението на свободата изобщо и на духовната свобода в особеност, като основа и стимул, като възбуждаща сила в борбата на българския народ с потисничеството и позора на двойното робство. Той правилно е разбрал, че поробенният български народ трябва да се опознае със своето минало, да види в него висотата и достойнството си като народ и като сравни тежкото си настояще с това минало, да разбере, че неговото бъдеще и неговото достоинство отново ще израснат славни и заслужаващи уважение, ако бъде свободен духовно, ако съгради своя независима църква, държава, просвета и всички други блага, тъй тясно свързани със свободата. „Ти си бил свободен и велик. Ти си длъжен, уважавайки своето народно достоинство, да се бориш за възстановяването на човешките си права“ — ето смисъла и тая вътрешна сила на делото на тоя българин, възпитан в духа на любовта към своя народ и от висотата на християнското съзнание за дълг към него. Светогорският монах е изпитвал силата на горящия у него огън за правда и достоинство на народа си, като неотклонима и мощна потребност за свобода, за лично и народно достоинство, чрез които се достига и до тоя нравствен идеал, който Спасителят поставя пред последователите Си и който стои всякога пред съзнанието, сърцето и волята на верния син на народа и предания служител на Църквата.

Всяка потребност поражда стремеж към задоволяване. Тоя стремеж се подбужда от мъчителното чувство на липса, на недостиг на необходимото благо, което може да задоволи потребността. Поражда се дейност за придобиване на това благо. Потребността от свобода, бидейки особено висока от нравствено гледище, предполага и висока степен на духовно развитие, за да бъде правилно осъзнавана и оценявана. Дълъг и мъчителен е процесът на израстването на човека в обсега и висотата на тая потребност от свобода и на свободата като благо. Но оцени ли се то, почувствува ли се остротата на липсата му, неударжимо, стихийно нараства и стремежът за неговото достигане и овладяване. За да израсне и окрепне това съзнание за свобода, човешко достоинство и стремеж към нравствено съвършенство, да се достигне до висотата на оценката на

това, що е човекът като духовно-нравствено същество и какви са повелите, произтичащи за него от това понятие за себе си, и неговата стойност, са необходими духовна зрелост и духовна свобода. В духовната свобода човек може да твори блага и да бъде независим разпоредител с тях. Духовната свобода не е нещо външно за човека. Тя е вътре в него. Тя е свойство на неговия разумен дух и най-висша негова потребност. Да бъдеш духовно свободен — казва в една знаменита своя реч митрополит Климент (В. Друмев) — това значи да бъдеш господар на себе си, да отхвърлиш и победиш своите страсти и пороци, да бъдеш просветен, самокритичен, да съзнаваш своите човешки правдини и да се бориш за тяхното опазване, да се стремиш да се издигаш морално — да бъдеш истински човек, съзнаващ своите високи отговорности. А пък съзнанието и чувството на човека, че той е духовно свободен, че е господар на своите човешки слабости и ги побеждава всеки път, когато те се надигат, за да го завладеят и подчинят на себе си, е най-важното условие, за да се прояви той като личност. Личността, по такъв начин, расте и крепне в свободата на духа и в нея тя се проявява като творческа сила. В същата тая нравствена свобода, като необходима нравствена предпоставка, расте, оформява се и крепне обществеността, обществото, което е необходимата среда на личността. Тази духовна свобода, според митрополит Климент, е истинската свобода, защото сама по себе си е творчески ценна и защото в нея и чрез нея могат да бъдат опазени и всички други човешки и обществени народни свободи. И наистина липсва ли като основна предпоставка на нравственото съзнание на човека духовната свобода, той не може правилно да оцени и борчески да опази или да осъществи в пълнота своята политическа, икономическа и гражданска свобода, които са му предоставени исторически или са придобити и дадени от други. Така — казва митрополит Климент в посочената по-горе реч — турците бяха господстващо племе и потискаха българския народ, но самите те бяха роби на невежеството и на много други принижавачи тяхното човешко достоинство фактори. А това е тъй, защото без духовната свобода, в която израства и укрепва човешката личност, другите свободи са нетрайни и лесно се губят.

В духовната свобода се съдържат, като каче-

ствени нейни същности, правдата, справедливостта, истината, които пък са предпоставки на любовта като спояваща и творческа сила в обществото. Поради това и св. апостол Павел казва: „Към свобода сте призвани“ (Гал. 5:13). А пък призваните на свобода от Христа и в Него са призвани за духовна свобода, която се основава и крепи върху религиозно-нравствените принципи: върху вяра в Бога, вяра в Божия Син и наш Спасител, вяра в Духа Свети, върху живот в нравствената евангелска чистота и върху любовта, като най-голямата и най-ценната творческа сила, тъй като „Бог е любов“ (1 Иоан. 4:8). Истина несъмнена е, че там, гдето се проявява свободен дух, има правда и нравствена чистота; там има любов и преданост към ближните, към народа и човека изобщо; там общите интереси се зачитат и съгласуват, за да има мир, правда и щастие за всички.

Само свободен дух може да движи човека към висотите на нравствения евангелски идеал за съвършенство. Както лъчите на топлото пролетно слънце разтапят и трошат ледовете, а после ги свличат от снагата на реката, тъй полъхът на свободата на духа раздвижва човешките нравствени сили и прави човека твърд и годен да се бори с неправдите на живота, които отричат свободата. Човек със свободен дух има високо нравствено съзнание за дълг към другите, които той цени като люде, като непроходни ценности. Такъв човек се стреми да възстанови правдата и потъпканата справедливост; да направи да се проявява и да господства любовта в отношенията на хората, защото ги цени като братя и близки, скъпи нему същества. Такава е проявата на духовната, на истинската свобода. Тази свобода изравнява хората, възстановява тяхното Богосиновство, оживотворява истинското братство между тях и тъй ги свързва с неразкъсаемите връзки на любовта.

Човек, който е вкусил от сладостите на духовната, на истинската, на нравствената свобода, не може да не почувствува нейната творческа мощ и прераждаща сила, не може да робува на своите страсти и слабости. Пред него е величието, красотата и примамливата нравствена висота на идеала за съвършенство, в който израства духът, за да господства над всичко временно и преходно, за да стане сънаследник на великото и вечното.

Проф. Г. Ст. Пашев

Бог и представите за Него

Основателят на древногръцката елеатска философска школа Ксенофан добре схващал несъстоятелността на съществуващото в негово време многобожие, което рисувало олимпийските богове като родени и умиращи, като притежаващи редица човешки физически качества, като участващи в различни тъмни заговори и битки, и пр. Затова Ксенофан се обявява против многобожието и изтъква, че приписването на Бога човешки, физически качества или пък отрицателно духовни качества не отговаря на Божието достоинство и на Божията същност. „Омир и Хезиод приписват — казва той — всичко на богове-

те, което и за самите човеци е срамно и позорно: кражби, прелюбодеяние и взаимно измамничество“.

Че божеството не може да има физически качества, показва според него фактът, че щом вземат да го рисуват човекоподобно, човеците му приписват най-различни и противоположни качества: етиопците си представят боговете с чипи носове и черна кожа, траките ги рисуват със сини очи и руса коса — такива, каквито са самите те. Ако при това положение и животните биха могли да си представят богове, те биха им дали своята форма. „Ако воловете и конете, и лъвовете би-

ха имали ръце и биха могли да рисуват с ръцете си и да създават творения като човешките, тогава конете биха ги рисували конеобразни, воловете — волообразни, изобщо биха им приписвали тела като своите собствени“. Ето защо, според Ксенофана е неправилно да си мислим божеството във физически човекоподобни качества. Също така е неправилно да мислим, че има много богове. Има само един единствен Бог. „Един Бог владее над духове и човеци, защото Божеството е най-висшето нещо, а висшето може да бъде само едно. . . Един единствен Бог е най-великият между духовете и човеците и той не е подобен на смъртни, нито по форма, нито по мисли. . . Бог трябва да бъде един. . . Ако предположим, че има повече богове, тогава или ще има между тях нисши и висши и тогава излиза, че няма Бог, защото природата на Бога е такава, че Той не може да има нещо по-висше от Себе Си; или те са равни помежду си, но тогава Бог пак изгубва Своята природа, която се състои в това, че Той е най-Висшето, каквото може да бъде; защото равното не е нито по-добро, нито по-лошо от Нему равното; тъй че щом има Бог и щом Той е такъв, какъвто трябва да бъде, Той е Един“ (Ив. Георгов. История на философията, т. I, София, 1926, стр. 478).

Чрез това мнение на Ксенофана още толкова века назад правилно е посочено, че и естественият здрав разум разбира несъстоятелността на многобожието и на нашите нисши представи за Бога. Но особено е важно, че е направено единственото правилно заключение за съществуването и същността на Бога. От това, че човеците имат неправилни, неподходящи представи за Бога, Ксенофан не прави заключение, че Бог не съществува, нито пък прави заключение, че Бог е измислен и създаден от човеците, а прави единственото вярно заключение, че човеците трябва да изменят своите представи, да ги възвисят и така да ги направят по-отговарящи на реалната същност на Бога.

Ще рече, Ксенофан много добре е разбирал, че едно е Бог по Своето битие и по Своите качества, а съвсем друго нещо са човешките представи за Него. Бог е Един, от никого не е създаден и е вечно съществуващ, неизменен, докато човешките представи за Него са много, дело са на самите човеци и поради това могат да бъдат изменяни ту в по-нисши, ту в по-висши, но никога не изразяват и не могат да изразят адекватно същността на Бога.

Това различаване на известна същност от представите на човеците за нея е всеизвестен факт и тук Ксенофан не е открил нищо ново, а само се е съобразил с фактите. Защото известно е например, че за същността на света в негово време ионийците са имали една представа, питагорейците са имали друга представа, Хераклит е имал трета представа, атомистите са имали четвърта представа, и пр., но на никого от тях не е идвало и на ум да смята, че той като създава представата си за света, създава с това самия свят. И никой не е мислил, че като са били различни представите на човеците за света, светът от туй е изменял своята същност. Представите са могли да бъдат по-далече или по-близо до действителността, но те не са произвеждали са-

мата действителност, за която са били представи. И прогресът в науката се състои не в това да създава самия свят, а в това да прави все по-точни, по-верни, повече отговарящи на реално съществуващия свят нашите представи. Светът ние нито можем да създадем, нито можем да унищожим. Той не е в наша власт. Обаче представите си ние можем да създаваме и изменяме, да ги унищожаваме и да ги заменяме с други, тъй като те са наше човешко дело.

Казаното е във висша степен елементарно и просто. Би помислил човек, че е дори обидно да се пише за такива прости неща. Но това би било така, ако не се намираха хора, които много лесно различават света от представите за света, но които щом дойде ред за Бога, смятат, че не важи същата логика, а че там, създаването на представите е вече създаване на Самия Бог и изменянето на представите е изменение на Самия Бог. От това, че са различни представите на човеците за Бога, се прави заключение, че и Сам Бог е дело на човеците, тяхна измислица. „Излиза — се казва от подобни люде — че щом Бог от човеците се рисува различно, религията е творение на хората: не Бог е създал човека, а обратното, човекът е създал Бога по свой образ и подобие“. През XVIII в. Волтер остроумно казва, че ако Бог е сътворил човека по Свой образ и подобие, то и човекът му е отмъстил със същото“.

В тия думи на Волтер се прави именно посочената грешка: не се различава създаването на нещо в действителност от създаването на представа за него. Защото ясно е, че докато Бог е създал човека в действителност, то човекът не е създал Бога, а е създал само собствената си представа за Бога. А що се отнася до това, дали човекът отмъщава на Бога, като Го рисува в човешки черти, трябва да кажем, че то би било вярно, ако Бог от злоба и жестокост би създал човека и би го създал самия него само злобен и жесток. Тогава на такъв Бог би имало за какво да му се отмъщава и тогава човекът — бидейки само злобен и отмъстителен — не би могъл да върши друго, освен да отмъщава. Но учението на християнската религия е, че Бог от любов създал човека по Свой образ, и тъй като същността на Самия Бог е любов (1 Иоан, 4:8), то и създаденият от Него човек не е създаден за отмъщаване, а за любов. Също и философията учи за Бога като любов и извикващ любов у човеците. Емпедокъл учеше за любовта като творческа стихия в света. Платон учи за вечния ерос. Аристотел говори, че Бог е двигател на света не иначе, а като го привлича чрез любов към Себе Си. Спиноза говори за интелектуална любов към Бога, и пр.

Но ако е недостойно за Бога да Му се приписват низки качества, каквито Му приписва Волтер и каквито още Ксенофан е разбирал, че не бива да Му се приписват, не може ли да се смята, че и положителните качества, които Му се приписват в християнската религия, са също така антропоморфични и принижавачи Бога?

На този въпрос ще отговорим най-напред с това, че човекът не би могъл никога да си създаде каквито и да са представи за Бога, които да не са в една или друга степен антропоморфични.

Тъй както физически човекът не може да излезе от кожата си, или да прескочи сянката си, тъй и духовно той не може да има представи, които да надхвърлят неговата човешка ограничена представност и нагледност. Още по-важно е обаче, че така създаваните антропоморфични представи не са несъответни на Божието Същество, за Което се отнасят, тъй като има еднаквост, подобие между Бога и създадения по Негов образ човек. Както казва Фр. Якоби: „Човекът затова антропоморфизира Бога в мисълта си, в представите си, защото Сам Бог, когато създал в действителност човека, му дал от Своите качества, сиреч го теоморфизирал“.

При това положение всички приписвани на Бога физически качества като очи, уши, криле, нозе и пр. не са нищо друго освен сравнения, символи, чрез които се изразява Неговата духовна същност: Неговото вездесъщие, Неговото всезнание, Неговата закриляща и подпомагаща благодат, Неговата бърза отзивчивост, и пр. А духовните качества, които Му се приписват, не са символични, а са реални, но затова и те — мислени от крайно ограничени човешки ум — са сами ограничени и по-скоро показват посоката, към която трябва да се движи човешкият ум, а съвсем не показват обема, който той трябва изцяло да обхване. Когато например кажем, че Бог е вечен, това е съвсем вярно, но това е едно понятие, необозримо в своя пълен обем от тварния, ограничен човешки ум, който не може да обхване вечността, и е обозримо само от Божествения ум. Но от друга страна и човекът може да го използва, защото като е богоподобен, с Божий образ в себе си, и той може да насочва

погледа на ума си, сиреч мисълта си към вечността. Когато кажем, че Бог е всезнающ, това е също съвсем вярно, но няма човешки ум, който да обхване това „все“. Същото е когато кажем, че Бог е вездесъщ, гдето думата „везде“ (всъде) е необхватна за човешкия ум, и пр.

Точно съзнанието за неспособността на човешкия ум да обхване понятията за Бога в тяхната пълнота, карат човека да нарича Бога неизповедим, недостижим, недостъпен за човешкия ум. Но това съвсем не значи, че са празни и излишни човешките понятия за Бога, защото те, както казахме, дават посока на човешкия ум и го водят към реалната същност и неизчерпаемата дълбочина на Бога. Нея те изразяват само частично, но затова пък изразяват в пълнота богоустремеността и богоподобната същност на самия човек.

Ще рече, представите и понятията на човеците за Бога имат не само психологическа стойност, като израз на мечти и фантазии, както твърдят някои, а имат и чисто онтологична стойност, защото макар и в ограничена, често извратена и частична форма изразяват битието на съществуващия реално и независимо от човеците Бог. А човешките мисли и мечти са насочени към Бога затова, защото без Бога като Творец на човека и на неговите качества не биха съществували нито човешките мисли, нито човешките мечти. В случая човешката душа само проявява елементарно познание и признание на своя Господар, което — щом е присъщо дори на безсловестните волове и осли да познават господаря си (Ис. 1:3) — не би трябвало да бъде чуждо на никои човеци.

Д-р Д. Пенев

Академик Константин Н. Петканов

(По случай 4 години от смъртта му)

Преди 4 години, на 12 февруари 1952 година, спря да тупти сърцето на един от най-видните български писатели на селото — академик Константин Н. Петканов. Смъртта отне живота му, но той чрез обаянието на забележителните си произведения си издигна неръкотворен паметник — любовта и признателността в сърцето на българския народ.

Академик Константин Н. Петканов е роден на 29 ноември 1891 г. в с. Каваклия, Лозенградско, в семейството на свещеник. След завършване на средното си образование в Одрин, се отдава на учителско поприще и учителствува в Малко Търново и Бунар Хисар. По-после записва в Софийския университет, гдето следва славянска филология и литература.

Като писател Константин Н. Петканов става известен у нас през двайсетте години, когато изпод талантливото му перо излизат първите му книги — повестта „Без деца“ и романът „Старото време“. След тези книги той написа цяла поредица от романи, като „Хайдутин“, „Вятър ечи“, „Овчар юнак“, „Индже войвода“ и др. Особено хубава от тях е трилогията „Старото време“, „Хайдутин“ и „Вятър ечи“. В нея той, както и в останалите книги, с присъщата му тънка наблю-

дателност и художествен усет, майсторски изобразява на фона на историческите събития живота и нравите на българите в родния му край и борбите им против вековните поробители.

През втория период на творчеството си (от 1930 г. насам) той издава книги и на съвременна тематика. Такива са романите му: „Иде от равнината“, „Вълнолом“, „Дамянова челяд“, „Белите извори“, „Златна земя“, „Кирпичената кръща“ и др. В тези книги — плод на творческа зрелост — Петканов показва своите възможности. Тук той изпъква не като обикновен писател, а като велик майстор-реалист и художник на перото, като писател-християнин. И наистина във всяко негово произведение, от началото до края, се проточва като червена нишка християнският му мироглед и разбиране на живота. Във всяка своя книга той ни сочи като пример за подражание отрудените хора на българското село, които със своите прости души и силна и възвишена вяра творят блага и дават истински облик на България. Такива са поп Костадин от „Вятър ечи“, дядо Никола от „Индже войвода“, Дамян Любенев от „Дамянова челяд“ и „Белите извори“ и много други. В тях авторът вижда истинския българин такъв какъвто е: честен, скромнен, трудолюбив,

имащ страх от Бога. От всяка страница на книгите му лъха красотата и привлекателността на оня селски живот, сред който израснаха такива великани на перото, като самия него.

Петканов бе християнин не на думи, а на дело. Той открито изповядваше вярата си в Бога, и смело я отстояваше и защитаваше от поругание. Дълги години той бе настоятел на църквата „Св. София“, гдето се извърши и опелото му.

Заслугата на Константин Н. Петканов към

българската литература, особено към тая със селска тематика, е грамадна. Той е един от първите ратници на това поприще, изпълнил с чест задачите, които е поставил пред себе си. Затова и усилията му бяха възнаградени: през 1947 Българската академия на науките го избра за свой член, а целият български народ дълбоко гай в сърцето си любовта към тоя великан на перото, така майсторски проникнал в радостите и несподобите му.

Ив. П. Гогов

БОРБАТА ЗА ТРАЕН МИР

Приносът на Българската православна църква за победата на мира

Днес върху сушата, водата и във въздуха на нашата планета цари мир! Каква дълбока и сладостна въздишка на облекчение при тази констатация се откъсва от гърдите на всяко човешко същество! Вълните на мирните отношения между човеците и народите се разливат като мощен прилив върху живота на човечеството, разнасяйки сред него всички божествени дарове на мирния труд! Плодородните полета се засяват с бодри песни на всички езици по земята и благодатният и обилен плод се прибира с благодарен поглед, отправен към мирното небе. Безбройните огромни заводи работят спокойно, железници, параходи и самолети пътуват безпрепятствено по всички посоки и направления, разнасяйки култура и материални блага. Бащите и майките са заедно по своите домове, заети в мирен и благословен труд и в отглеждане на своите деца. Няма изкривени от ужас лица, дочули грозния писък на сирената за въздушна тревога. Няма онова страшно състояние на душите, които тръпнат в смъртен страх по свои близки, които мрачната стихия на войната е обгърнала в своята тъмна неизвестност еднакво на фронта и в тила!

Мирни нощи и мирни дни над цялата земя! Какво неизмеримо величие и човешко достоинство и най-вече колко човешко щастие ктат в своите благословени пазви тези божествени слова! Великата борба на народите за мир в света изживява своето велико тържество — премахането от лицето на земята и от погледа на човечеството противния и грозен призрак на войната, чиято ненаситна уста е погълнала неизчислими хекатомби човешки жертви и безбройно много материални и духовни богатства и ценности!

Но стихналото зло е още живо. Много са още нерешените и неуредени въпроси в света, в чиито тъмни дипломатически подземия се крие засега чудовищната хидра на войната! Зад тия неуредици се спотайват злокобни хора, които във войната виждат неограничени възможности за печелене на пари и постигане на световно господство. Тия хора действуват на тъмно и прикрито и затова са опасни. Когато са принудени да изявят намеренията си, те стават брутални, както постъпиха ръководителите на НАТО през декември 1954 година, заявявайки, че евентуалната бъдеща война ще бъде атомна и водородна!

Съвестта на света, който се бори за мир и щастие, не можеше да остане спокойна при това известие. Срещу атомните военнлюбци се изправиха обикновените хора в света, които обичат живота и мирния труд. Сред мощните гласове на протест, които се издигнаха, гласът на християнските църкви се чува най-подчертано. Даже и Католическата църква, чрез декларацията на папата, направена в навечерието на текущата нова година, осъди зловещите атомни оръжия и поиска забраната им като бойни средства, които застрашават живота на човешкия род.

На Световния конгрес на мира в Хелзинки, през юни 1955 година, особено силно се почувствува протестът срещу войната и атомното оръжие, издигнат от многобройни църковнослужители, дошли там от разни страни, включително и от България.

Нашата народна Православна църква, която е била всякога със своя народ в течение на цялата негова история, е с него и днес, когато той се бори активно за победата на мира в света, заедно с всички миролюбиви народи. Целият изтекъл вече месец февруари беше посветен от Българската православна народна църква на мира и дружбата между народите. В течение на целия месец — както в столицата, така и в останалите епархийски градове и всички населени пунктове, седалища на духовни околии — се състояха, по решение на Светия Синод в пълен състав, свещенически конференции на мира. Те бяха проведени съгласувано с ръководителите на гражданските комитети за мира по места. Докладчици на конференциите бяха само духовници от всички степени — митрополити, епископи, архимандрити и свещеници. Техните доклади, добре аргументирани и задълбочено разработени, бяха посветени на борбата за мир в света, на забраната на атомното, водородното и бактериологическото оръжие, създадени за масово унищожение на хора, и за употребата на атомната енергия изключително за мирни цели в живота на хората.

След изслушване на докладите, мнозина от присъстващите на тези конференции енорийски свещеници са направили във връзка с тях задълбочени и сериозно обмислени изказвания върху повдигнатите въпроси, подчертавайки пълната си солидарност към приноса за делото на мира, направен от докладчика, и солидарността

си с мислите и усилията на милионите люде по света, борещи се за мир и дружба между хората. Някои от тези конференции са председателствувани от съответните епархийски митрополити, които в някои случаи са били и докладчици пред тях или пък са направили изказвания, като са дали ценни съвети, напътствия и внушения на събраните свещеници за още по-успешно служене на делото на мира, приканвайки ги да придобят към него живо и дейно своите пасоми, та по този начин целият наш народ още по-резултатно да води борбата за мир.

На повечето от тези конференции са били поканени и са присъствували деятели на гражданските комитети за защита на мира, които са поднесли приветствия и са се изказали, изтъквайки големия и искрен принос, който Българската православна църква дава за делото на световния мир, и изрично подчертавайки личния пример в това отношение на Негово Светейшество патриарх Кирил.

След приключването на своята делова работа конференциите са одобрили с общо гласуване текста на телеграмите, изпратени до Негово Светейшество патриарх Кирила, до Националния комитет за защита на мира и др., за да им поднесат приветствия и уверения, че родното духовенство стои на бодра стража за опазване на мира в света.

В голямото множество телеграми, получени от Негово Светейшество от всички краища на страната, ярко проличава ентузиазмът, при който са преминавали поменатите конференции, както и искрената преданост към каузата на мира от страна на участващите в тях свещеници. Тези телеграми свидетелствуват за светогледа на христовите служители, които са миротворци по примера и поръката на Спасителя, дошел в света, за да го избави от злото и смъртта.

В някои от тези телеграми, които поради голямото им множество не ще могат да бъдат напечатани във в. Църковен вестник, както беше първоначалното ни намерение, диша силата на налагащ се призив и бойността на лозунга. Във всички тях се чувствува силата на истинската непосредственост и неподправеност на искреното чувство, което е намерило израз в работата на тези конференции на мира. Свещениците от Старозагорска духовна околия пишат, че „стоят твърдо на фронта на мира и с пастирска любов ще отстояват всечовешките позиции на миролюбие между народите“. Участвувалите на конференцията в Асеновград декларирали пред Негово Светейшество: „Ще служим на делото на мира, вдъхновявани от Евангелието и от примера на Ваше Светейшество“. Конференцията на мира, проведена в Самоков, уверява Българския патриарх, че „участниците ѝ са в редиците на активните борци за мир“, а Коларовградска духовна околия, чрез своята конференция, посветена на мира, твърди, че е „в челните редове на борците за мир и активно всякога ще подкрепя Негово Светейшество във всичките му начинания за възтържествуване делото на мира“.

Така Българската народна православна църква посвети месец февруари на делото на мира. Всички висши и нисши свещенослужители,

единни и сплотени около Негово Светейшество Българския патриарх Кирил, дълбоко убедени ревнители на делото на мира, чрез гласа на проведените конференции на мира в цялата наша страна, отново засвидетелствуваха своята готовност да бранят свещената кауза на мира и занаят пред както досега, следвайки завета на Христа и вдъхновявайки се от примера на родния патриарх Кирил.

Ц. Николов

ИЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

Из живота на Великотърновска епархия. — На 7 януари 1956 — Рождество Христово — Негово Високопреосвещенство Великотърновският митрополит Софроний отслужи св. Божествена литургия в катедралния храм „Рождество Пресвята Богородица“. Накрая отличен с официалната „прстоирей“ председателя на катедралната църква, свещеник Петър Чавдаров, и пред множеството богомолци прочете Синодалното рожденственско послание.

— На 8 януари — неделя — втори ден Рождество Христово — отслужи св. Литургия в църквата „Св. Никола“, Велико Търново, и произнесе слово за Рождество Христово.

— На 9 януари — трети ден Рождество Христово и Стефановден — отслужи св. Литургия в църквата „Св. Марина“, Велико Търново, и произнесе слово за първоначалника, апостола и архидякона Стефана. Същия ден Негово Високопреосвещенство посети близките до Велико Търново девически манастири „Св. Пантелеимон“ в с. Присово, Къпчиновския манастир „Св. Никола“ и Плаковския манастир „Св. Илия“, предаде на всички рожденственско благословение, осведоми се за редовното изпълнение на божествените служби от страна на манастирските ефимерии и даде поръчение на шофьора си да закара с митрополитската лека кола нашия църковен ведомствен лекар (син на свещеник), който да прегледа някои игумени и монахини, които са заболяли, да напише съответни рецепти и да им даде своите лекарски съвети.

— На 10 януари — вторник — митрополит Софроний направи рожденственско посещение в Килифарския девически манастир „Св. Богородица“ край с. Килифарово, Великотърновско. Тук архиереят прегледа новопостроения през миналата есен манастирски дървен мост на р. Белица и новия бент на манастирската воденица и се осведоми от стопанския ръководител за манастирското стопанство и по-частно за маточника (лозници).

Същия ден подир обед митрополит Софроний посети Присовския девически манастир „Св. Архангел Михаил“ и преподаде на всички рожденственско витлеемско благословение. Тук той разгледа подробно четирите манастирски стаи, които през миналата есен бяха ремонтирани от нашия епархийски строителен техник със средства от св. Митрополия и които стаи образуват отделно самостоятелно помещение и са предназначени от Негово Високопреосвещенство да бъдат манастирска странноприемница на Милостивий самарянин (Лук. 10:34), в която да прекарат старините си, при специални духовни и лекарски грижи, стари и заболели монаси и свещеници от Великотърновска епархия. Понастоящем в тези стаи живеят двама духовници: Преосвещеният Знеполски епископ Флавиян, забоял, и старият свещеник-вдовец, самотник, от Севлиево, о. Христо Георгиев.

— На 13 януари — петък — митрополит Софроний посети с. Беброво, Еленско, отслужи Велика вечерня с петохлебие и произнесе слово за пазене на църковно-народните наши християнски обичаи. На другия ден — 14 (Обрзание Господне и св. Василий Велики) — в енорийската църква на същото село отслужи св. Литургия, произведе в чин „свещеноиконом“ 86-годишния духовен старец-изповедник, пенсионер, протоиерей Иван Цонев, а енорийския свещеник Христо Паликов — в чин „протоиерей“ и произнесе слово за задълженията на пастиря, комуто се препасва духовния меч. Същия ден след обед митрополит Софроний посети с. Константин, Еленско, отслужи Велика вечерня и произнесе слово за вярата на българина от Балкана. На 15 — неделя пред Богоявление.

ние — архиепископът отслужи св. Литургия в същото село, произведе в чин „протоирей“ енорийския свещеник Николай Попиванов, хорист от Епархийския свещенически хор, и произнесе слово за добрия пастир. Същия ден след обяд Негово Високопреосвященство посети с. Кипилово, Еленско, при дълбок балкански сняг, и произнесе слово за мира в целия свят и за правата, които законите в НРБ дават на религиозните изповедания и по-частно на верните чада на Българската православна църква. На другия ден — 16, понеделник — в същото село отслужи св. Литургия и произведе в чин „протоирей“ енорийския свещеник Василий Попиванов Попрашков. Архиепископът произнесе слово, в което похвали добрия пастир — енорийски свещеник — и неговите православни енориаша, които, въпреки делничния ден, масово посетиха църквата.

— На 18 — сряда — митрополит Софроний посети гр. Свищов и в Архиепископското наместничество събра градските енорийски свещеници, начело с добродушния архиепископски наместник, протоирей Йордан К. Попов, и в тая среща между архиепископът и мерен бяха разменени мисли върху изпълнението на общия пастирски дълг в града и околията.

— На 19 — четвъртък, Богоявление — светите литургии бяха отслужени в 4-тият градски църкви от енорийските свещеници. Архиепископът, с протосингела архимандрит Иларион и с митрополийския дякон, иеродиакон Нестора, служи в съборната църква „Св. Троица“, градена от прочутият майстор Колю Фичето. След църковен отпуст, от енорийските храмове потеглиха тържествени религиозни процесии с църковните хорове, икони и хоругви, и точно в 11.15 ч., според изработената програма, четиритях процесии се срещнаха на градския площад пред Пощата, откъдето вкупом потеглиха към пристанището на Дунава за Великото водосветване. В религиозната процесия и на Великия водосвет на реката взе участие многохилден богомолен народ при пълно съдействие от страна на народната власт. Определената група млади християни се хвърлиха в Дунава, уловиха Честния кръст, поднесоха го на архиепископа и бяха благословени и възнаградени. Същия ден подир обяд митрополит Софроний потегли от Свищов и след преодоляване, с Божия помощ, много трудности поради лошите пътища, през селата Стежерово, Българени, Козар Белене и Морава, пристигна в с. Драгомирово, Свищовско. В църковния двор очакваха селяни и членки от Православното християнско братство, начело с енорийския свещеник Харалампи Балтов, който приветства архиепископа с отбрани, силни и правдиви думи. Митрополит Софроний благослови множеството посрещачи и им говори за запазване на ценното благо за човека и народите — мира — и им съобщи, че, по решение на Св. Синод, ще прозведе през месец февруари т. г. по духовни околии свещенически конференции на мира. Влязохме в новия спретнат храм „Св. Иван Рилски“ и се отслужи Велика вечерня с петохлебие. Накрая архиепископът произнесе поучение към православните българи от Драгомирово, как да се опазят от зловредните пристъпи на местните сектанти „треперковци“.

— На 20 — петък, Ивановден — архиепископът, в съслужение с енорийските свещеници от близкосъседните села: Белене, Стежерово, Морава, Козар Белене и Малчика, извърши св. Божествена литургия и произнесе слово за св. Иоана Кръстителю, проповедника на покаянието, въздържанието и целомъдрието. Същия ден подир обяд митрополит Софроний се завърна в гр. Свищов, где то в църквата „Св. св. Кирил и Методий“ отслужи Велика вечерня с петохлебие при хубавото пение на братствения женски хор „Св. В. М. Мина“ под диригентството на госпожа Драганова, които хористки и диригентка благослови и насърчи с похвални думи да бъдат в помощ на енорийския свещеник с хубавото си пение. В края на вечернята произнесе проповед, в която прикани духовните пастири — енорийските свещеници — и благочестивите православни християни да се обединят в духовната си работа, за да могат да противопоставят с общи усилия срещу дяволските козни на сектантите и да угасят всички нажежени стрели на лукавия (Еф. 6. 16).

— На 21 — събота, Бабинден — в същата църква отслужи св. Литургия и произнесе беседа за египетските фараонски баби и за християнските баби. Същия ден подир обяд митрополит Софроний посети с. Алеково, Свищовско, и в селската църква отслужи Велика вечерня с петохлебие и произнесе проповед за мира в целия свят. На другия ден — 22 — неделя след Богоявление — в същото село отслужи св. Литургия и произнесе слово за ценността на човешката личност, създадена по образ и подобие Божии (Бит. 1, 26). След църковния отпуст, заедно с енорийския свещеник и църковните настоятели, разгледа мястото, което Селсъветът иска да отчужди от църковния двор, и взе сведения, за да отнесе въпроса до Плевенския окръжен народен съвет. Същия ден след обяд митрополитът посети селото Александрово, Свищовско, где то в селската добре подредена църква извърши водосвет и поръси богомолците, които бяха дошли заедно с децата си. В края на религиозната служба бе смутена от един млад човек, който влезе в църквата и със заплашване изгони всички деца-ученици. Това бе директорът на селското училище, Нарцис Иванов. След като излезе от църква заедно с богомолците, митрополит Софроний видя събрани доста много селяни — стари и млади — около леката му кола. Родителите на изгонените деца-ученици му посочиха младия Нарцис Иванов. Това даде повод на Негово Високопреосвященство митрополит Софроний да заговори на събралото се множество за мира в света, за който мир работи и Българската православна църква, за законите в НРБ, които осигуряват свободното изповядване на вярата, посещаване на църковните богослужения, свободното извършване на религиозните служби и обреди и разясни санкциите по закона (лишаване от свобода до една година) срещу ония лица, които със сила или със заплашвания пречат на това; разясни и законните права на родителите върху техните деца-ученици до пълнолетието им, и пр. (чл. 78 от Конституцията; чл. чл. 2, 3 и 27 от Закона за изповеданията; чл. 304 от Наказателния закон; чл. чл. 3, 84 и 85 от Закона за лицата и семейството). Родителите-селяни останаха много доволни от тия разяснения за народнодемократическата законност, а Нарцис Иванов не възрази нищо. Митрополитът благослови народа, качи се на колата и се завърна във Велико Търново.

— На 25 — сряда — Негово Високопреосвященство свика на заседание членовете на Епархийския съвет, който се занимава с текущи служебни преписки.

— На 30 — понеделник — отслужи Велика вечерня в църквата „Св. св. Кирил и Методий“ (св. Атанас) в гр. Велико Търново по случай втория храмов празник на църквата. На края на Вечернята митрополийският дякон, иеродиакон Нестор, произнесе изчерпателно слово за живота, страданията и делата на св. Атанасия Велики, стълб и утвърждение на Православието.

— На 31 — вторник — св. Атанасий Велики — митрополит Софроний, в съслужение с градското духовенство и при стечение на много богомолци, отслужи в същата църква св. Литургия. Пееха братствените женски хорове от църквата „Св. св. Кирил и Методий“ и от църквата „Св. Никола“ под диригентството на г. Христо Панайотов, учител-пенсионер. След църковния отпуст, по инициатива на Негово Високопреосвященство, бе отслужена панихида, по случай 8 години от християнската примерна кончина на младия семинарист Кънчо Ангелов Кочев, от Велико Търново, питомец на бившето Епархийско църковно сиропиталище, стипендиант на св. Великотърновска митрополия, основател и пръв диригент на горепоменатите църковни хорове, които днес доброволно дойдоха да пеят за Кънчо. Преди „Вечна памет“ митрополит Софроний прочете написаната от него трогателна жалейка за покойния семинарист, за своя стипендиант и питомец, сирачето Кънчо Ангелов. Много негови приятели и приятелки, които присъствуваха на панихидата, плакаха горко за изгубения приятел, християнин и човек.

Иеродиакон Нестор

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Църковни служби на Негово Светейшество. — На 19 февруари 1956 в пловдивската митрополитска църква „Св. Марина“ бе отслужена съборна архиерейска служба от Негово Светейшество патриарх Кирил в съслужение със св. Ловчанския митрополит Филарет, св. Неврокопския митрополит Пимен, св. Главиницкия епископ Стефан, викарий на Пловдивската митрополия, и св. Стобийския епископ Варлаам, игумен на Рилския манастир. Накрая Негово Светейшество и гостите архиереи произнесоха кратки отечески слова, изслушани с дълбоко внимание от благочестивите богомолци.

— На 21 февруари Негово Светейшество служи в църквата „Св. Теодор Стратилат“, село Биримирци до София, сега софийски квартал „Бенковски“, по случай храмовия празник и произведе в протоирейство благоговейния енорийски свещеник Йордан Митрев. Негово Светейшество произнесе отеческо напътствие към благочестивите християни и към новопроизведения протоирей, който отговори с кратко съдържателно слово.

— На 26 февруари, неделя, Негово Светейшество отслужи св. Божествена литургия в село Драгалевци, сега квартал към столицата, и произведе в протоирейство благоговейния свещеник Стефан Зафиров. В отеческото си слово към благочестивите християни и към новопроизведения протоирей Негово Светейшество изтъкна големите им християнски задължения.

Тържество в Троянския манастир. — На 8 януари т. г., втория ден на Коледа, Негово Високопреосвещенство Ловчанският митрополит Филарет посети светата Троянска обител, където отслужи света Литургия в съслужение с Негово Високопреподобие протосингела на митрополията архимандрит Иоан, Негово Високопреподобие игумена на манастира архимандрит Климен, Негово Високопреподобие архимандрит Йосиф, Негово Благоговейство архиерейския наместник прот. Васил Иванов и множество свещеници.

През време на Литургията Негово Високопреосвещенство митрополит Филарет въведе иеродиакон Дионисий в иеромонашески чин, монаха Теодосия — в иеродиаконски чин и пострига монахиня Антония.

На края на Литургията Негово Високопреосвещенство произнесе затрогваща проповед, в която прочувствено говори за пропядения от нашия живот Богомладенец Исус Христос, поради което животът на всички е изпълнен със скърби и страдания.

Ил. Узунев

Честуване 75 години от смъртта на Ф. М. Достоевски в Духовната академия в София. — По случай честуваната в целия свят 75-годишнина от смъртта на великия руски писател Ф. М. Достоевски се проведе такова честуване и в Духовната академия в София. Почина за това взе Кръжокът по систематическо богословие. Честуването се проведе в присъствието на Преосвещения ректор епископ Николай, повечето преподаватели и всички студенти. Тържеството бе открито от научния ръководител на кръжока д-р Ив. Г. Панчовски. След две рецитации из съчиненията на Достоевски, които изпълниха студентите Б. Кордов и Ан. Хубанчев, г. проф. Дим. Дюлгеров говори вдъхновено за живота и творчеството на този руски гений, като се спря особено на по-важните моменти от живота му и на религиозните мотиви в творчеството му. Подир бурните апло-

дисменти научният ръководител на кръжока изказа топла благодарност на г. проф. Дюлгеров и закри събранието.

Из живота на православните християнски братства. — На 11 януари т. г. Православното християнско братство „Св. Арх. Михаил“ при столичния храм „Св. Неделя“ има отчетно годишно събрание, предшествуващо от кратка литературно-музикална програма. Салонът на св. Софийска митрополия бе празнично украсен, а и настроението на изпълнителите салона братствени членове бе празнично.

Братственият хор изпълни: „Отче наш“... „Небесни войнства“... „Слава во вишних Богу“...

Малкият цигулар Иванчо Димитров вдъхновено изпълни „Сълза“ от Мусоргски и „Бурре“ от Моцарт.

Ученичката Ваня Кръстева с чувство рецитира „Жертва“, от Багряна.

Ученикът Любомир диакон Мицов сполучливо изпълни на чело етюди от Лис и Моцарт.

Ученичките-сестри София и Красимира Попрафаилови изпяха затрогващо два дуета.

Ученичката Евгения Попиванова с добра техника изпълни на цигулка „Менует“, от Бетовен, и „Славянска приспивна песен“, от Неруда.

След програмата председателят на братството свещ. Иван Каничев с подходящи слова откри събранието, предложи дневния му ред и прочете отчетния си доклад за дейността на братството през изтеклата година. Отчетът бе изслушан с голямо внимание и изпратен с ръкоплекскания. С голямо внимание бе изслушан и финансовия доклад на Проверителния съвет.

При разискванията братствените членове и членки се изказаха одобрително и дадоха ценни предложения за по-нататъшната успешна дейност на братството.

С пълно мнозинство се избра ново настоятелство. Понастоящем братството брой 712 отчетени членове. Броят им постоянно расте поради добрата му организация и дейност.

При усърдното ръководство на председателя о. Иван Каничев, за отчетния период са изнесени от духовни лица 59 беседи. Освен това, през същото време са били уредени и проведени поклонения — до 13 свети обители с 655 души поклонници.

Ние се надяваме, че и занапред православното християнско братство „Св. Арх. Михаил“ при столичната катедрала ще развива своята полезна дейност за благо на Църква и родина.

Иван Балканов

Околийска конференция в гр. Горна Оряховица. — По инициатива на Архиерейския наместник и с благословението на Негово Високопреосвещенство Великотърновския митрополит Софроний, на 24 ноември 1955 в гр. Горна Оряховица се проведе околийска свещеническа конференция.

Вечерта на 23 ноември в църквата „Св. Троица“ отслужиха всенощно бдение свещениците от гр. Горна Оряховица и Лясковец.

Протосингелът на Великотърновската митрополия архимандрит Иларион изнесе беседа за празнуемия свети Великомъченик Мина.

Сутринта на 24 ноември се отслужи св. Божествена литургия от група свещеници под ръководството на свещеноиконом Милан Величков. Образцова проповед на тема „Христовата светлина“ произнесе

свещ. Никола Ангелов Точев, от с. Драганово, която остави отлични впечатления у множеството слушатели.

Както на вечерната служба, така и на литургията пях Горнооряховският свещенически квартет, ръководен от прот. Иван Момъков.

Служебната конференция след обичайна молитва откри Архиеп. наместник прот. Петър Вълев. Той прочете беседа от Негово Високопреосвещенство митрополит Софроний на тема: „Клирическо съзнание, църковна дисциплина, евангелски апостолат“. С тази беседа Епархийският архиеп. отправя ценни напътствия и съвети към своите по-малки съработници на Божията нива за усърдие и ревност в своето пастирско служение.

За събранието бе поканен и пристигнал от София професора при Духовната академия д-р Илия Цоневски. Той изнесе сказка на тема: „Социалните възгледи на св. Иоан Златоуст“. Със своето красноречие и вещина професор Цоневски обрисова лика на един велик пастир. След това свещ. Николай Горанов, прот. Станю Танев и прот. Иван Момъков станаха изразители на събранието, като изказаха задоволството от добрите напътствия на Негово Високопреосвещенство и гостуването на проф. Цоневски, който е бил на мнозина от присъстващите учител или съученик.

С молитва към Бога събранието бе закрито.

Свещ. Дончо Мичев

Изпълнено обещание. — През пролетта на 1954 пострада от стихийен пожар най-големият манастир в Сливенска епархия, девическият манастир „Св. Троица“ при с. Устрем, Тополовградско. Пожарът унищожил половината от жилищните здания, като причинил и много други материални щети. Още тогава Негово Високопреосвещенство св. Сливенският митрополит Никодим и Епархийският съвет решиха да се възобнови изгорялата част, като се въздигне ново, по-удобно жилище за монахините, зимна църква и складови помещения.

Набраха се необходимите средства, изготвиха се окончателните планове, доставени бяха строителните материали и от м. юни 1955 започна усилен строеж. Обаче чувствуваше се остра нужда от работна ръка. Беше по времето на най-напрегнатия земеделски сезон и не можеха да се намерят общи работници.

Тук на помощ се явиха трудолюбивите енорийски свещеници. Имайки пред очи голямата роля, която са играли българските манастири в миналото, и значителното влияние, което те и днес оказват на православните християни, свещениците обещаха пред своя любим архиеп., че масово ще се включат в строителните манастирски работи. Организиран бяха десет десетдневни бригади, в които участваха по десет свещеници.

Най-напред бе очистено мястото от останките на изгорелите сгради, изкопани бяха основите и избата на новото здание, а после извършвахме всичката обща работа: разтоварвахме камионите, гасихме вар, пренасяхме цимент, тухли и камъни, помагахме на майсторите. Селяните от близките села нарочно минаваха край манастира, за да видят как работят, как градят манастир „поповете“. Из цялата околност се носеше вестта за свещеническите бригади.

Животът в манастира бе съпроводен с известни трудности: по отношение на спането, храната и др.

Но ние преодоляхме всичко и с чест изпълнихме почетното обещание пред дядо Никодим.

Очакваме в най-скоро време манастирът „Св. Троица“ да ни приюти отново — вече като водачи на поклоннически братствени групи.

Свещ. П. Памуков

Скръбна вест. — На 6 февруари т. г. в Арбанашкия манастир св. Николай, до гр. Велико Търново, е починала на 110-годишна възраст схимонахиня Феврония (баба Хаджийка). Бог да я прости!

Съобщение за цариградските семинаристи. — Група семинаристи от Цариградската духовна семинария умоляват всеблаготворейните и благотворейни енорийски свещеници в страната ни да направят достойние до всички свои енориаши, които са завършили или само са следвали Цариградската духовна семинария, следното съобщение:

Предстояща е една другарска среща на всички цариградски семинаристи, която ще стане това място. Желаете да участвуват в срещата да се обадят на свещеник Григорий Петров, ул. Вл. Георгиев, 13, София.

Важно съобщение. — Св. Синод на Българската православна църква съобщава на всички църковни поделения — митрополии, архиеп. наместничества, църковни настоятелства, енорийски свещеници, учебни заведения, свещенослужители и църковни служители и особено на задочно следващите Духовната академия, че се отпечати и пусна в продажба следната църковно-нравствена литература:

Учебник по свещено писание на Ветхия завет, от К. Захариев, цена 49.10 лева;

Пастирско богословие, от професор протоиерей Христо Димитров, цена 34.45 лева;

Св. Евхаристия, от Макариополския епископ Николай, цена 18.00 лева;

Псалтир, броширан, цена 6.90 лева;

Псалтир, подвързан, цена 8.40 лева;

Сборник от тригласни песнопения за църковни хорове, от Петър Динев, цена 52.26 лева.

При покупка на повече от десет бройки се прави отстъпка от 10%.

Нека се има пред вид, че книжнината е отпечатана в ограничено количество, поради което наложително е да се направят поръчките своевременно до канцеларията на Св. Синод. — От канцеларията на Св. Синод.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Вечна благодарност и признателност на великия руски народ. — Архимандрит Стефан.
2. Интуитивен усет за безсмъртието на човешката душа. (По случай задушница) — Д-р Ив. Г. Панчевски.
3. Нравствена свобода, достоинство и съвършенство. — Проф. Г. Ст. Пашев.
4. Бог и представите за Него. Д-р Д. Пенев.
5. Академик Константин Н. Петканов. (По случай 4 години от смъртта му). — Ив. П. Гогов.
6. Борба за траен мир: Приносът на Българската православна църква за победата на мира. — Ц. Николов.
7. Из живота на епархиите.
8. Църковна и обществена летопис.